

باز تعریف معماری با رویکرد اسلامی

فروغ فرازجو*، شیما مجدی، ساهره مهربابیان

- ۱- دانشجوی دکتری معماری، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد هشتگرد، هشتگرد، ایران fourough_farazjou@yahoo.com
۲- دانشجوی دکتری معماری، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامسر، رامسر، ایران shimamjd@yahoo.com
۲- دانشجوی دکتری معماری، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامسر، رامسر، ایران sm.40756@yahoo.com

چکیده

این پرسش همیشه در میان اندیشمندان، تاریخ نگاران و نظریه پردازان مطرح بوده است که هنگامی که در حوزه تخصصی معماری و یا شهرسازی با واژه افزودنی «اسلامی» سخن گفته میشود، مقصود از «معماری اسلامی» چیست و آیا این واژه به خودی خود می تواند بیانی واحد و مفهومی یگانه را ابراز کند؟ در این مقاله ابتدا به معرفی مفهوم معماری اسلامی پرداخته می شود، سپس دیدگاه های متفاوت در مورد معماری اسلامی معرفی می گردد و تفاوتها و نکات مشترک آنها بیان می شود. در نهایت یک دسته بندی کلی در مورد معماری اسلامی ارائه می شود.

شیوه تحقیق در موضوع معماری اسلامی نخست از طریق توصیف اجمالی این نگرش ها و بعد به صورت تحلیلی و تطبیقی و ترکیبی به طریق اسنادی و در انتها با ارائه ی روش مجموعه نگری بررسی و جمع بندی گردیده است.

واژه های کلیدی: اسلام، معماری، معماری اسلامی، معنا، کالبد، منشا

۱- مقدمه

دین اسلام از سر آغاز تا کنون اصول و برنامه هایی را برای زندگی در اختیار پیروانش قرار داده است، که مسلمانان با انتخاب آن می توانند مسیر کمال را طی نمایند. معماران مسلمان نیز بر اساس آموزه های دینی بسته به اعتقاد خود به شناخت و ساخت معماری اسلامی پرداختند. دیدگاه ها نسبت به تحلیل معماری اسلامی متفاوت است ولی به اجمال می توان گفت، آنچه به عنوان معماری و شهرسازی ایرانی اسلامی مطرح می شود، گویای فرهنگی است که در طول سالیانی متمادی از ظهور اسلام در ایران و دیگر کشورهای مسلمان شکل گرفته است. معماری در جهان اسلام یکی از بزرگترین جلوه های ظهور یک حقیقت هنری در کالبد مادی بشمار می رود. از لحاظ تاریخی معماری اولین هنری بشمار می آید که توانست خود را با مفاهیم اسلامی سازگار نموده، از طرف مسلمانان مورد استقبال قرار گیرد. معماری اسلامی بعنوان یکی از موفق ترین شیوه های معماری در تاریخ جهان قابل بازشناسی است. در یک نگاه جامع نگر می توان پیوستاری ارزشمند و پویا را در بناهای اسلامی باز شناسی کرد که موجب شده تمامی آنها در قالبی واحد با عنوان معماری اسلامی در کنار یکدیگر قرار گیرند.

۲- واژه شناسی معماری اسلامی

واژه «معماری» در زبان عربی از ریشه «عمر» به معنای عمران و آبادی و آبادانی است و «معمار»، بسیار آباد کننده. در زبان فارسی برابرهایی گوناگونی برای آن آمده است مانند: «والادگر»، «راز»، «رازیگر»، «زاویل»، «دزار»، «بانی کار» و «مهراز». مهراز، واژه ای است که از «مه + راز» درست شده و «مه» برابر مهتر و بزرگ بنایان است. بنابراین از دو بخش «مه»، به معنای بزرگ و «راز» به معنای سازنده درست شده است. این واژه برابر مهندس معمار به تعبیر امروزی است. در زبان لاتین